1.3. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПОЗИЦІЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ: СТОРОНА ЗАХИСТУ ВПРАВІ ЗБИРАТИ ДОКАЗИ ПІСЛЯ ТОГО, ЯК ОБВИНУВАЛЬНИЙ АКТ БУЛО ПЕРЕДАНО ДО СУДУ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗВЕРТАТИСЬ ДО СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ ТА ПРИЗНАЧАТИ ЕКСПЕРТИЗУ[1]

Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд)

Реферат. Розглянуто правову позицію Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, викладену в постанові від 08 грудня 2020 року у справі № 278/1306/17, щодо права сторони захисту збирати докази після передання обвинувального акта до суду. Суд першої інстанції визнав недопустимим висновок експерта, наданий захистом, оскільки експертизу проведено після закінчення строків досудового розслідування, і послався на частину восьму статті 223 КПК України, за якою слідчі (розшукові) дії після спливу цих строків є недійсними, а отримані внаслідок них докази недопустимими. Верховний Суд з таким підходом не погодився. Згідно зі статтею 20 і пунктом 8 частини третьої статті 42 КПК обвинувачений має право збирати й подавати докази, а обвинуваченим за частиною другою статті 42 є особа, обвинувальний акт щодо якої передано до суду в порядку статті 291 Кодексу. Буквальне тлумачення цих норм означає, що захист може самостійно звертатися до експертів і після передання обвинувального акта, а протилежний висновок суперечить чіткому змісту закону. Право захисту надати суду висновок експерта прямо передбачене частиною другою статті 101 КПК; частина друга статті 22 гарантує сторонам рівні права на збирання та подання доказів, а частина шоста покладає на суд обов'язок створити умови для ефективної реалізації цих прав. Закріпивши право захисту подавати експертні висновки, законодавець тим самим зобов'язав суд розглядати їх у сукупності з іншими доказами, що відповідає пункту 1 і підпункту «b» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Позбавлення захисту можливості подати власні експертні докази Верховний Суд кваліфікував як істотне порушення кримінального процесуального закону. Позиція має пряме практичне значення для адвокатів і судових експертів, зокрема недержавних: висновок, підготовлений на замовлення захисту на судовій стадії, не можна відкинути лише з посиланням на закінчення строків досудового розслідування.

Ключові слова: сторона захисту, збирання доказів, висновок експерта, обвинувальний акт, допустимість доказів, строки досудового розслідування, стаття 101 КПК України, рівність сторін, стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Верховний Суд.

Position of the Supreme Court: The Defence May Collect Evidence After the Indictment Has Been Submitted to Court, Including Approaching Forensic Experts and Commissioning Examinations

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud).

Abstract. The paper reviews the position of the Criminal Cassation Court within the Supreme Court, stated in its ruling of 8 December 2020 in case No. 278/1306/17, on the right of the defence to gather evidence after the indictment has been sent to court. The first-instance court had declared inadmissible an expert opinion submitted by the defence because the examination had been carried out

after the pre-trial investigation period had expired, relying on Article 223(8) of the Criminal Procedure Code of Ukraine, under which investigative actions taken after that period are invalid and the resulting evidence inadmissible. The Supreme Court disagreed. Under Article 20 and Article 42(3)(8) of the Code the accused has the right to collect and submit evidence, and under Article 42(2) a person becomes the accused once the indictment has been submitted to court under Article 291. A literal reading of these provisions therefore allows the defence to approach experts independently at the trial stage. Article 101(2) expressly entitles the defence to present an expert opinion, Article 22(2) guarantees equal rights of the parties to collect and present evidence, and Article 22(6) obliges the court to ensure that these rights can be exercised effectively. By granting the defence this right, the legislator also obliged the court to consider such opinions together with other evidence, in line with Article 6 §§ 1 and 3(b) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Depriving the defence of any opportunity to present its own expert evidence was held to be a substantial violation of criminal procedural law. The position matters for defence lawyers and forensic experts, including non-state experts: an opinion commissioned by the defence at trial cannot be rejected merely because the investigation period has expired.

Keywords: defence, collection of evidence, expert opinion, indictment, admissibility of evidence, pre-trial investigation period, equality of arms, Article 6 of the European Convention on Human Rights, Supreme Court of Ukraine, Criminal Procedure Code of Ukraine.

Першоджерело: *Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 08.12.2020 у справі № 278/1306/17.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 22.01.2021.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud). Pozytsiia Verkhovnoho Sudu: storona zakhystu vpravi zbyraty dokazy pislia toho, yak obvynuvalnyi akt bulo peredano do sudu, u tomu chysli zvertatys do sudovykh ekspertiv ta pryznachaty ekspertyzu [Position of the Supreme Court: The Defence May Collect Evidence After the Indictment Has Been Submitted to Court, Including Approaching Forensic Experts and Commissioning Examinations] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2021. Vol. 6, No. 1 (31). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/4126-pozitsiya-verkhovnogo-sudu-storona-zakhistu-vpravi-zbirati-dokazi-pislya-togo-yak-obvinuvalnij-akt-bulo-peredano-do-sudu-u-tomu-chisli-zvertatis-do-sudovikh-ekspertiv-ta-priznachati-ekspertizu (onovlena versiia vid 23.01.2021). [in Ukrainian].

2. Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 08.12.2020 u spravi № 278/1306/17 [Ruling of the Criminal Cassation Court Within the Supreme Court of 08.12.2020 in Case No. 278/1306/17]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/94264608 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].